

Örök kortársunk

PIERRE EMMANUEL

Francia költő, esszéíró (1916–1984), a 20. századi keresztény szellemiségű francia irodalom egyik legjelentősebb alakja. — Részlet a szerző *L'histoire apocryphe* című esszéjéből, in: P. E.: *Le goût de l'un*. Seuil, Paris, 1963, 124–126.

Ha az ember a történelem egyedüli szereplője, akkor az idő pusztán előre tartó esztelen áradatnak tűnik, az állítólagos örökkévalóság pedig csak a múlt idő nosztalgiája. Viszont ha az emberi szellem hittel vall egy transzcendens örökkévalót, amelyből érthetetlen módon kiűzetett, akkor megjelenik a történelemben egy új szereplő, és megtöri az egymásutánosság fatális láncolatát. Nagyvonalakban ez a közös a történelem vallásos gondolkodóinak hitében. Számukra a történelem misztérium, egy aspektusa a megannyi teremtestörténet által megidézett még nagyobb misztériumnak: az örökkévalóból történő kiűzetésnek. Ez a kiűzetés akár véglegesnek is tűnhetne, és Istent vehetnénk borzalmas gúnyolódnak, aki az önmagukat kereső emberek lázas és reménytelen útkeresésének látványával szórakoztatja magát. De pszichológiai ismereteink alapján tudjuk, hogy ez a leselkedő isten pusztán kitaláció, olyan *démon*, amelyet az emberi szellemnek ugyanúgy el kell úznie magától, miként az ezzel analóg képet, a borzalmas Atyáét is, akit az ember önmaga leigázására használ. A másik szereplővel, Istennel szemben állni annyi, mint folytonosan és teljes szabadsággal szabadságunkat választani: kiűzni magunkból az örökkévalót végeségünk határozott elfogadásával, vagy pedig képesnek lenni az örökkévalóra, meggyőzni magunkat arról, hogy száműzetésünk egyszer véget ér.

Amíg az örökkévalóra — vagy ahogy egyesek mondanák: az „istenire” — irányuló képességünk pusztán filozófiai feltételezés, csak meglehetősen érdektelen vitalitással bír. Kevés ember tulajdonítana neki jelentőséget, még ha felfedezik is magukban, ha nem akadnának minden időben tanúságtevői az örökkévalóságnak, akik szavaikkal és tetteikkel, életükkel és halálukkal tanúsítják hatalmát. A Száműzetés témája mellett az Ígélet és a Küldött témája is részét alkotja emberi fajunk belső történelmének. A népek anyjának, Ázsiának az útjain — a száműzetés útjain, melyek egyben a hazatérés útjai is — feltűntek isteni emberek, akik az eredendő egységről adtak hírt, vagy azt tükrözték vissza magukban. A kereszténység, az Egyben való egység vallása pedig egészen odáig ment, hogy azt vallja, egyike ezeknek az embereknek maga volt az egyedüli Isten.

Ebben a véges férfiban, aki a történelem „jelentéktelen”, mégis központi pontja, Isten öltött testet. Az Ige, Isten megnyilvánulása, az egységre irányuló élet modellje — kettős természete alapján — elszenved mindazt, amit az ember csak képes elszen-

vedni, és ami fájdalmat csak képes okozni, de mindazt is, amit csak képes kapni és adni: az emberi és isteni ragaszkodást; az embernek a lelkében lakozó Isten iránti szeretetét és gyűlöletét; az emberi lélek teljességét, amikor betölti Isten, és az emberi lélek végtelen ürességét, amikor elhagyja Isten; az Emberisten halálát és az Istenember feltámadását. Mivel ő a tökéletesen Ártatlan, Krisztus teljes egészében elszenvedi a Kiűzetés következményeit, a múlt, a jelen és az eljövendő valamennyi embere által elkövetett vagy elszenvedett rosszat. Ugyanígy magába fogadja az idők végezetének reménységét is, a valamennyi ember által tudatosan vagy öntudatlanul átérzett boldogságot. Mindazok számára, akik részesedve osztoznak halálában és feltámadásában, a Száműzetés végét tanúsítja már ebben az életben. Így vázolnám a megtestesült Igében való keresztény hit lényegét.

Ez a hit feltételezi, hogy az idő beteljesedett: egy az egyedüli és örökkévaló Cselekedetben. Krisztus a valódi és abszolút kortársa valamennyi megszülető embernek, keresztje pedig az emberiség valamennyi szenvedésének geometrikus helye. A keresztény hívő számára minden esemény a Keresztre feszített és Feltámadott Krisztus testén és vérében át valósul meg. A kereszt lábánál, akárcsak húsvét reggelén, valamennyi ember abszolút kortársa mindenki másnak, és az idők reverzibilitása összezavarja a látszólagos ok-okozatiságot. A történelem valódi rendje a szentek egyessége. Az abszolút közvetítő az idő kiterjedésének minden egyes pontján feláldozza magát: nincs pillanat, amely ne a szimultaneitás, az univerzális mindenütt jelenlét, a végtelen reverzibilitás pillanata lenne.

Aki hisz az idő és a dolgok ilyen rendjében (ahol még a költői gondolkodásmód is kiélheti legmélyebb készletéseit), annak már nem tűnik örült feltételezésnek az, hogy a jövő nagyon is konkrét módon hat a jelenre, és (Léon Bloy példájával élve) a marne-i csata kimenetele talán „egy majd csak három évszázad múlva megszülető kislány csendes imájának” a gyümölcse; s az ilyen ember hálás is lehet ennek a kislánynak. *Minden lehetséges annak, aki hisz*, mert akkor mindennek a középpontjában áll, s a világ eseményei és a különböző korok titokzatos módon egyensúlyba kerülnek — függetlenül az emberek akaratától és gondolkodásától — ehhez az abszolút középponthoz viszonyítva.

Bende József fordítása